

► Onderzoeksrapport

OCW/OWB

DSO/Programmamanagement, Strategie en Onderzoek

Vervolgonderzoek internationaal primair en voortgezet onderwijs in de regio Leiden – Den Haag – Delft 2019

COLOFON

Uitgave

Gemeente Den Haag

DSO / Programmamanagement, Strategie en Onderzoek

Januari 2020

Inlichtingen

DSO / Programmamanagement, Strategie en Onderzoek

Carla Rothuizen (070-35 34874 / carla.rothuizen@denhaag.nl)

OCW / Stad en Bestuur

Suzanne Beek (070-7529295 / suzanne.beek@denhaag.nl)

De Dienst Stedelijke Ontwikkeling aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid inzake het gebruik en toepassing van de gepresenteerde gegevens. Afwijkingen in absolute aantallen en % kunnen worden veroorzaakt door afronden. Bij gebruik van cijfers is bronvermelding verplicht.

Aan dit rapport kunnen dan ook geen rechten worden ontleend. Op geen enkele manier kunnen de gemeenten en de auteurs aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortkomt uit gebruik van informatie uit dit rapport.

► **Onderzoeksrapport**

OCW/OWB

DSO/Programmamanagement, Strategie en Onderzoek

Vervolgonderzoek internationaal primair en voortgezet onderwijs in de regio Leiden – Den Haag – Delft 2019

ALGEMEEN
INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE

Summary and conclusion	5
Samenvatting en conclusie.....	6
Inleiding.....	8
1 Internationaal onderwijs in de regio Leiden-Den Haag-Delft	11
1.1 Scholen	11
1.2 Herkomstgebied leerlingen	13
1.3 Nationaliteiten leerlingen	14
1.4 Ontwikkeling aantal leerlingen en wachtlijsten	15
1.5 Raming	19
1.6 Prognosemodel	22
1.7 Uitbreidingsplannen	22
1.8 Conclusie.....	23
2 De international	24
3 Werkgevers	26
3.1 Conclusie.....	28
I Bronnen.....	29

SUMMARY AND CONCLUSION

The Leiden - The Hague - Delft region has been monitoring international education in its region since 2018 in order to be able to respond to growth or decline in student numbers and to support international education as a whole in solving issues. International education in this region is important, to meet the educational needs of children of international employees and because education is compulsory for them.

The business climate in the Netherlands and in the region Leiden - The Hague - Delft continues to be good. It is therefore expected that the growth of international employees will not decline in the coming years. And although international education is not a decisive settlement factor, it is an important factor for international parents with school-aged children.

There are 20 international school locations (one of which has not yet been opened) in the Leiden - The Hague - Delft region, with a total of 9,390 students in 2018 and 9,655 students in 2019. Pupils from international schools in this region represent 125 nationalities and almost all of them live in the province of South Holland (98%). More than two-thirds live in The Hague (68%), the second municipality with many internationals is Wassenaar (16%).

Slightly lower growth scenario

With the addition of the last two years, the average annual growth in the number of pupils in the international schools in the region has fallen slightly to 5.5% growth over the period 2014 - 2019 for the total of international education in the region. It is important to note that there is a considerable difference in growth rates in primary and secondary education: primary education has an annual average growth of 3% in the mentioned period, secondary education grows with 8.4%.

These figures seem to indicate that growth in primary education is stabilizing, while the growth in secondary education is ongoing and still high.

The growth scenarios have been adjusted based on the new data and the separation between primary and secondary education has also been extended to the scenarios. A low (2%), middle (3%) and high (5.5%) estimate has been calculated for primary education. For secondary education that is also done: low here is 5.5%, middle is 8.4% and high is a 10% growth.

Due to the lower growth in primary education, we have opted for the low growth scenario for both primary and secondary education for the coming two years. In the monitoring we will keep an eye on the growth in both sectors and in 2021 we will initiate a new report.

The low growth scenario leads to an estimated demand of around 2,500 additional spots at international schools in the region in 2025.

SAMENVATTING EN CONCLUSIE

De regio Leiden – Den Haag – Delft monitort sinds 2018 het internationaal onderwijs in haar regio om in te kunnen spelen op groei of krimp en om te ondersteunen bij het oplossen van knelpunten.

Internationaal onderwijs in deze regio is van belang om te kunnen voldoen aan de onderwijsbehoeften en de leerplicht van kinderen van internationals.

Het vestigingsklimaat in Nederland en in de regio Leiden – Den Haag – Delft is onverminderd goed. De verwachting is dan ook dat de groei in de groep internationale werknemers de komende jaren ook niet zal dalen. En hoewel internationaal onderwijs als vestingsfactor niet doorslaggevend, is het wel een belangrijke factor voor internationale ouders met schoolgaande kinderen.

Er zijn 20 vestigingen van internationale scholen (waarvan één nog niet is geopend) in de regio Leiden – Den Haag - Delft, met in 2018 in totaal 9.390 leerlingen en in 2019 9.655 leerlingen. Leerlingen van internationale scholen in deze regio vertegenwoordigen 125 nationaliteiten en zij wonen vrijwel allemaal in de provincie Zuid-Holland (98%). Meer dan tweederde woont in Den Haag (68%), de tweede gemeente met veel internationals is Wassenaar (16%).

Iets lager groeiscenario

De gemiddelde jaarlijkse groei van het aantal leerlingen op de internationale scholen in de regio is met de toevoeging van de laatste twee jaren iets afgenomen tot 5,5% over de periode 2014 - 2019 voor het totaal van het internationaal onderwijs in de regio. Belangrijk om op te merken is dat het po en vo in groei aanzienlijk verschilt: het po kent een jaarlijks gemiddelde groei van 3% in die periode, het vo van 8,4%. De cijfers lijken erop te duiden dat de groei in het po er een beetje uit is en stabiliseert, terwijl de groei in het vo nog doorgaat en nog steeds hoog is.

Op basis van de nieuwe cijfers zijn de scenario's aangepast en is de scheiding tussen po en vo ook in de scenario's doorgetrokken. Voor het po is een lage (2%), midden (3%) en hoge (5,5%) raming berekend. Voor het vo is dat ook gedaan en komt laag uit op 5,5%, midden op 8,4% en hoog op 10% groei.

Door de ingezette lagere groei in het po, kiezen we voor de komende twee jaar voor het lage groeiscenario voor po en vo. In de monitoring zullen we in de gaten houden hoe de groei in beide sectoren zich ontwikkelt en in 2021 zullen we een nieuw rapport initiëren.

Wanneer we uitgaan van de lage groeiscenario's van po en vo, dan betekent dat dat er in 2025 nog vraag is naar ongeveer 2.500 extra leerlingplaatsen op internationale scholen in de regio.

De International

De omvang van de populatie internationals groeit de komende jaren naar alle waarschijnlijkheid door. Steeds duidelijker wordt wel dat de international niet meer de 'expat' van weleer is. De groep internationals is breder en omvat ook internationale werknemers die een lokaal contract hebben met dezelfde arbeidsvoorwaarden als Nederlandse werknemers. Ook verdienen zij steeds vaker modaal en kunnen zij het internationaal onderwijs, met een jaarlijkse hoge ouderbijdrage, niet zonder meer betalen. De keuze voor het (duurdere) internationaal onderwijs is dan ook niet meer vanzelfsprekend. Een goede voorlichting aan internationals is daarbij belangrijk. Ieder kind heeft immers het best passende onderwijs nodig om zich ten volle te kunnen ontwikkelen.

Naast voorlichting over het (internationaal) onderwijs aan internationals en het monitoren van de ontwikkelingen in het internationaal onderwijs in de regio, is het ook van belang gebleken om beter te kijken naar de instroom van internationals in het regulier onderwijs. Daar is een apart traject voor gestart en de uitkomsten daarvan worden aan het eind van het tweede kwartaal van 2020 verwacht.

INLEIDING

Dit onderzoeksrapport is een vervolg op het vorig jaar uitgebrachte onderzoek naar Internationaal Basis- en Voortgezet Onderwijs in de Regio Leiden – Den Haag – Delft (oktober 2018). In dit onderzoek werd voor het eerst het internationaal onderwijs in de regio in kaart gebracht, met als doel een betere inschatting te kunnen maken van de te verwachten leerlingenaantallen in de toekomst.

Het onderzoek van 2018 heeft als basis gediend voor bestuurlijke gesprekken over internationaal onderwijs. Zo hebben de wethouders van de betreffende regio en de bestuurders van de internationale scholen in de regio een aantal maal van gedachten gewisseld over dit onderwerp, hebben zij onderling de stand van zaken van het internationaal onderwijs besproken en heeft de wethouder van onderwijs van Den Haag met de DG primair en voortgezet onderwijs van het Ministerie van OCW over het rapport gesproken.

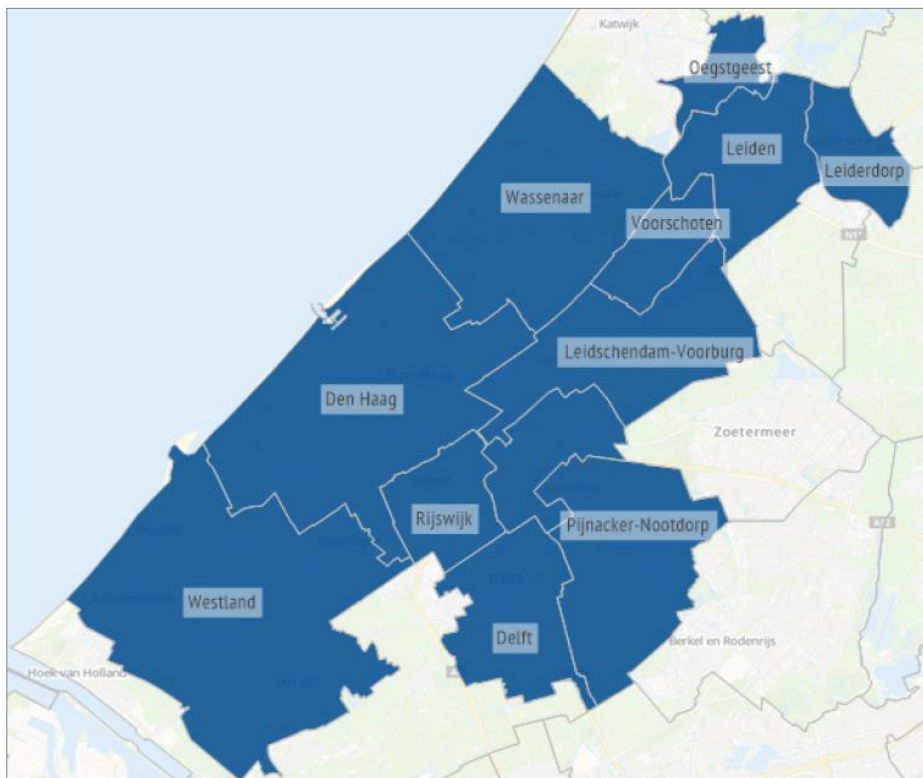
Zowel de bestuurders van de scholen als de wethouders van de gemeenten, zijn ervan overtuigd dat de monitoring van het internationaal onderwijs belangrijk is. De scholen hebben in 2019 dan ook weer hun medewerking aan het onderzoek verleend. Daarbij valt wel op dat het lastiger is om de cijfers te verkrijgen dan in 2018 en dat niet alle cijfers compleet zijn. Het vertrek van een aantal vanaf de start betrokken schoolbestuurders speelt daarbij mogelijk een rol, en daarnaast is een aantal doelen uit voorgaande jaren inmiddels gerealiseerd waardoor de urgentie van vervolgonderzoek voor sommige scholen mogelijk minder prioriteit heeft.

Geconcludeerd is eind 2018 dat het belangrijk is om de ontwikkelingen in het internationaal onderwijs te blijven monitoren. Naast gesprekken met bestuurders van de scholen en ambtelijk overleg met de beleidsmedewerkers in de regio die zich met internationaal onderwijs bezighouden, is ook overleg gestart met de andere regio's met internationaal onderwijs, te weten de regio Amsterdam, Utrecht, Rotterdam en Eindhoven.

Samen met deze regio's is er in de zomer van 2019 een expertbijeenkomst georganiseerd door de Nuffic over de instroom van internationals in het regulier onderwijs. De instroom van internationals in het regulier onderwijs staat daarmee op de agenda en wordt in meerdere regio's actief onderzocht en gemonitord.

In het rapport van 2018 werd een aantal scenario's geschetst en het onderhavige rapport is een eerste monitoring van het gekozen scenario.

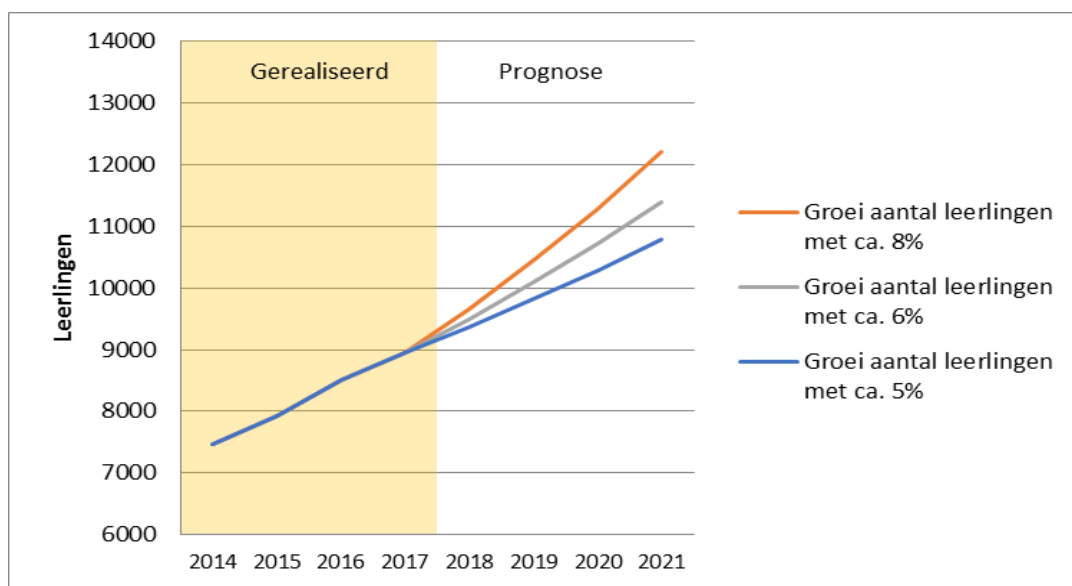
De regio waarover het hier gaat, is gelegen tussen en rond de gemeenten Leiden, Den Haag en Delft. De gemeenten die participeren in het onderzoek en het overleg, zijn de gemeenten die internationale scholen binnen hun gemeenten hebben of waar internationaal onderwijs op de agenda staat. Dat zijn Delft, Leiden, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar en Westland. Den Haag trekt het monitoringsonderzoek, het ambtelijk overleg en het overleg met het ministerie van OCW.

Bron: PSO

Figuur 1: Regio Leiden - Den Haag - Delft

Onderstaande afbeelding is een weergave van de in 2018 ontwikkelde scenario's van het aantal leerlingen in het internationaal onderwijs voor de komende paar jaar. In 2018 is gekozen voor de grijze lijn; de gemiddelde jaarlijkse groei van het aantal leerlingen van 6% zet zich door voor de komende vier jaar, waarbij we in 2021 uitkomen op circa 11.400 leerlingen in het internationaal onderwijs in de regio Leiden – Den Haag – Delft.

Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

Figuur 2 Raming uit 2018

Dit scenario werd gekozen omdat er werd verwacht dat de groei van het aantal bedrijven en organisaties in de regio gemiddeld stabiel zou blijven. Ook is er sprake van natuurlijke groei, waarbij de gezinnen van internationals zich uitbreiden. In 2018 werd al een groei voorzien van het aantal plekken in het internationaal onderwijs: er kwamen scholen bij (Waldorf International School (po), International School Delft Secondary (vo) en de International School Wassenaar (vo) bij het Rijnlands in Wassenaar) en zowel in Leiden als in Den Haag werd een vergunning voor een nieuwe internationale school aangevraagd (in Leiden een IGBO en in Den Haag een IGVO) en toegekend.

De verwachting was in 2018 dat dit op de korte termijn verlichting van de druk op het internationaal onderwijs zou geven en minder wachtlijsten in het internationaal onderwijs tot gevolg zou hebben.

In dit monitoringsonderzoek is gekeken of de vraag naar internationaal onderwijs in de regio Leiden – Den Haag – Delft de afgelopen periode inderdaad gestegen is met 6%.

1

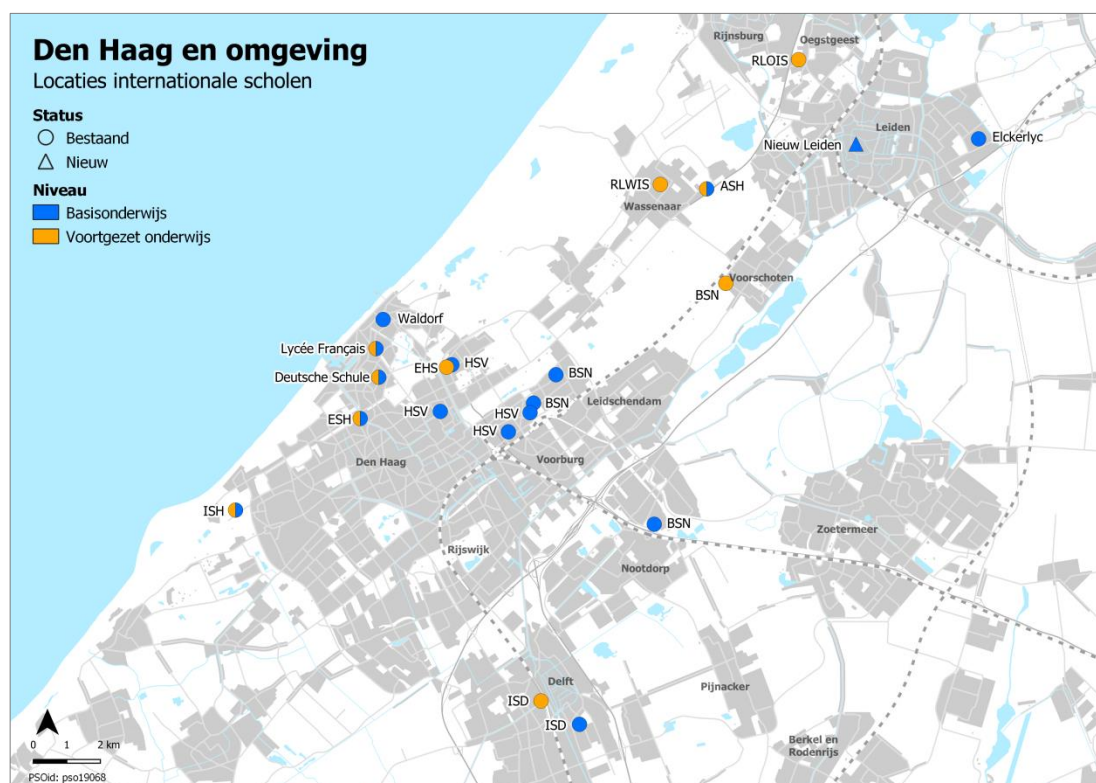
INTERNATIONAAL ONDERWIJS IN DE REGIO LEIDEN - DEN HAAG - DELFT

Dit hoofdstuk gaat in op de huidige stand van zaken met betrekking tot de belangrijkste punten uit het eerdere onderzoek. Met name het aantal leerlingen en de raming voor de komende jaren komen in dit hoofdstuk aan de orde.

1.1 SCHOLEN

In totaal gaat het in dit onderzoek voor de regio Leiden - Den Haag - Delft om 20 vestigingen van internationale scholen (waarvan één nog niet is geopend) met in 2018 in totaal 9.390 leerlingen en in 2019 9.655 leerlingen.

Figuur 3 laat zien waar deze scholen gevestigd zijn in de regio.

Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

Figuur 3 Internationale scholen in de regio

In de regio wordt een zeer divers aanbod van internationaal onderwijs geboden: publiek en privaat bekostigd; vallend onder de Nederlandse of buitenlandse regelgeving en toezicht; als internationaal gericht onderwijs of als internationale stroom binnen het reguliere onderwijs. De regio biedt landelijk gezien de meeste internationale scholen en de meeste onderwijsplekken voor internationale leerlingen. Dit draagt bij tot het versterken van het vestigingsklimaat in de regio. Er is tevens een gevarieerd/gedifferentieerd (pedagogisch) aanbod van scholen in de

regio, met goede doorstroommogelijkheden zowel naar andere internationale scholen in de wereld (met het IB, Vrije School, Montessori en Franse en Duitse onderwijscurriculum) als naar het hoger onderwijs in Nederland en het buitenland. Het gevarieerde aanbod geldt echter niet voor kinderen met een VMBO-advies of met een specifieke onderwijsbehoefte (speciaal onderwijs).

Volgens de Nederlandse wetgeving zijn internationale scholen bestemd voor de volgende doelgroepen:

- kinderen met een niet-Nederlandse nationaliteit en met een ouder die voor beperkte duur in Nederland werkzaam is;
- kinderen met de Nederlandse nationaliteit als deze minstens twee jaar in het buitenland gewoond hebben en naar school zijn gegaan, omdat een ouder in het buitenland werkte;
- kinderen met de Nederlandse nationaliteit waarvan een ouder binnen twee jaar en gedurende ten minste twee jaar in het buitenland zal gaan werken.

Type internationaal onderwijs	Doelgroep	Onderwijsaanbod	Voertaal	Toelichting	Rol Gemeente
Bekostigd internationaal onderwijs	Kinderen van internationals, repats, binnen 2 jr naar buitenland (reguliere Nederlandse leerlingen niet toegestaan)	Internationaal erkend curriculum (vaak IB)	Engels	Door Nederlandse overheid erkende en bekostigde voorziening (IGBO en IGVO).	Huisvestingsplicht
<i>ISH, ESH, HSV, Elckerlyc, International School Delft Primary, International School Delft Secondary, International Waldorf School, Rijnlands International Oegstgeest, Rijnlands International Wassenaar,</i>					
Privaat (niet bekostigd) internationaal onderwijs	Kinderen van internationals (reguliere Nederlandse leerlingen wel toegestaan)	Internationaal erkend curriculum (vaak IB)	Engels	Door private stichtingen aangeboden voorziening. Door de overheid erkend i.h.v. leerplicht. Geen overheidssubsidie.	Geen
<i>American School The Hague, British School in the Netherlands</i>					
Buitenlandse scholen of Landen scholen	Kinderen van internationals	Nationaal curriculum van het thuisland	Taal van het thuisland	Scholen onder bevoegd gezag van thuisland of private stichting. Bekostiging privaat of vanuit thuisland. Geen Nederlandse overheidssubsidie.	Geen
<i>Deutsche Internationale Schule Den Haag, Lycée français Vincent van Gogh</i>					

Bron: opgave scholen

Figuur 4 Overzicht internationaal onderwijs in de regio Leiden – Den Haag – Delft naar type

Publiek						
Elckeryc International School	Leiderdorp	http://www.elckeryc-international.nl/	internationaal basisonderwijs, publiek bekostigd (PO)	International Primary Curriculum	€ 3.800	Ja
HSV International Primary School	Den Haag	http://www.hsv.nl/	internationaal basisonderwijs, publiek bekostigd (PO)	International Primary Curriculum	€ 4.750	Ja
International School Delft	Delft	http://www.isdelft.nl/	internationaal basisonderwijs, publiek bekostigd (PO)	Primary Years Programme (IB PYP)	€ 4.000	nb
International School Delft	Delft	https://internationalschooldelft.com	internationaal voortgezet onderwijs, publiek bekostigd (VO)	IB MYP / IB Diploma Program	€ 5.700	Nee
Waldorf International School	Den Haag	http://www.internationalwaldorfschool.nl	internationaal basisonderwijs, publiek bekostigd (PO)	International Primary Curriculum	€ 5.000	Nee
International School the Hague	Den Haag	http://www.ishthehague.nl/	internationaal basis- en voortgezet onderwijs, publiek bekostigd (PO/VO)	International Primary Curriculum/ IB MYP / IB Diploma Program / IB Career program	€7.329 / €10.297 **	Ja
European School The Hague	Den Haag	http://www.eshthehague.nl/	internationaal basis- en voortgezet onderwijs, publiek bekostigd (PO/VO)	European Baccalaureate	€6.678 / €10.017 **	Nee, verplicht te plaatsen (Europese instellingen)
International School Wassenaar - Rijnlands Lyceum	Wassenaar	https://www.internationalschoolwassenaar.nl	internationaal voortgezet onderwijs, publiek bekostigd (VO)	IB MYP / IB Diploma Program	€ 6.650	Nee
Het Rijnlands Lyceum Oegstgeest International School	Oegstgeest	http://www.isrlo.nl/	internationaal voortgezet onderwijs, publiek bekostigd (VO)	IB MYP / IB Diploma Program	€6.650 / €7.650 ****	Ja
Landenscholen						
Deutsche Internationale Schule Den Haag	Den Haag	http://www.disdh.nl/	Duits onderwijs, door Duitse overheid bekostigd (PO/VO)	Gymnasium, Deutsche Reifeprüfung	€7.950 ***	Ja
Lycée français Vincent van Gogh	Den Haag	http://lyceevangogh.nl/	Frans onderwijs, door Franse overheid bekostigd (PO/VO)	baccalauréat général	€6.853 / €9.091 / €9.859**	Nee
Privaat						
American School of The Hague	Wassenaar	http://www.ash.nl/	Internationaal basis- en voortgezet onderwijs, privaat bekostigd (PO/VO)	International Baccalaureate	€18.540 / €21.060 / €22.500 **	nb
British School in the Netherlands	Den Haag	http://www.britishschool.nl/	Internationaal basis- en voortgezet onderwijs, privaat bekostigd (PO/VO)	British Curriculum/International Baccalaureate	€15.030 - €15.330 *	Nee, verplicht te plaatsen (Brits)
British School in the Netherlands - senior school	Voorschoten	http://www.britishschool.nl/	Internationaal voortgezet onderwijs, privaat bekostigd (VO)	International Baccalaureate	€19.830 / €20.940 *	Nee, verplicht te plaatsen (Brits)
* bouwt in stappen op						
** afhankelijk van PO/VO						
*** afhankelijk van kinderen uit het gezin						
**** VO/Eindexamenjaar						

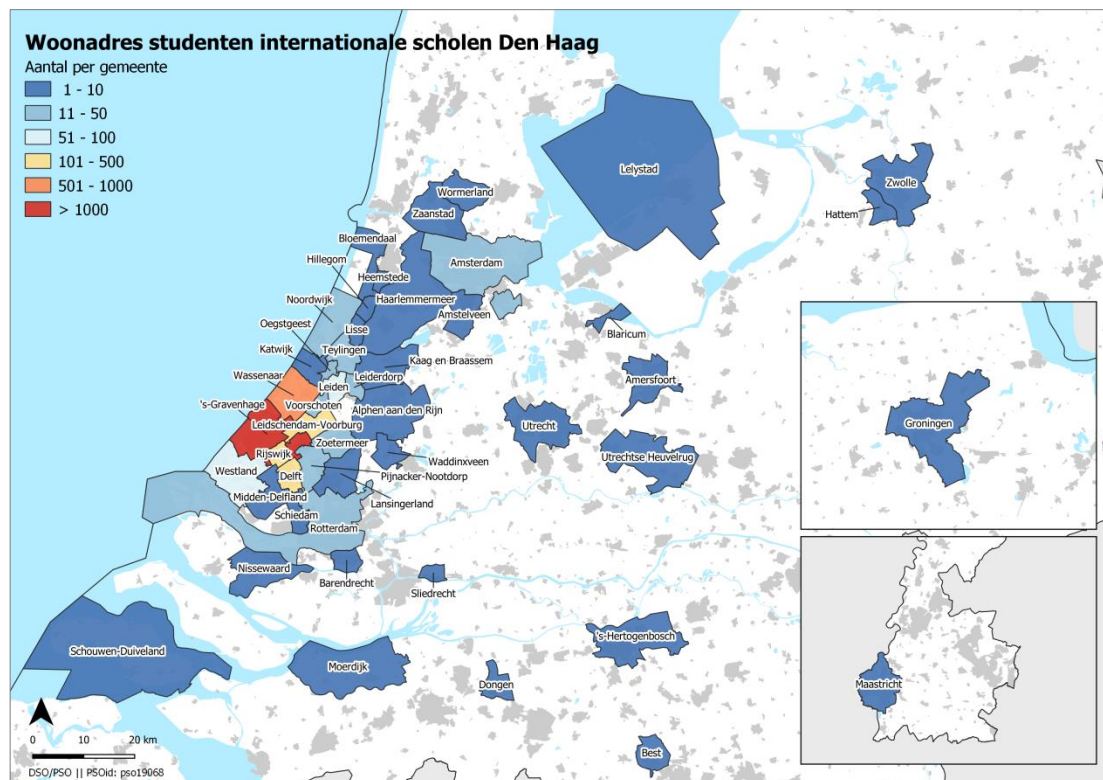
Bron: opgave scholen

Figuur 5 Overzicht internationale scholen in de regio Leiden – Den Haag – Delft

1.2 HERKOMSTGEBIED VAN DE LEERLINGEN

Leerlingen van internationale scholen in deze regio wonen vrijwel allemaal in de provincie Zuid-Holland (98%). Meer dan tweederde woont in Den Haag (68%), daarnaast woont 16% in Wassenaar. De andere gemeenten zijn minder prominent in beeld¹.

¹ Informatie over de woonplaats van de leerlingen ontbreekt voor de scholen: HSV, Deutsche Schule, BSN, RLOIS, RLWIS, ISD VO.

Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

Figuur 6 Overzicht herkomstgemeente leerlingen internationaal onderwijs regio

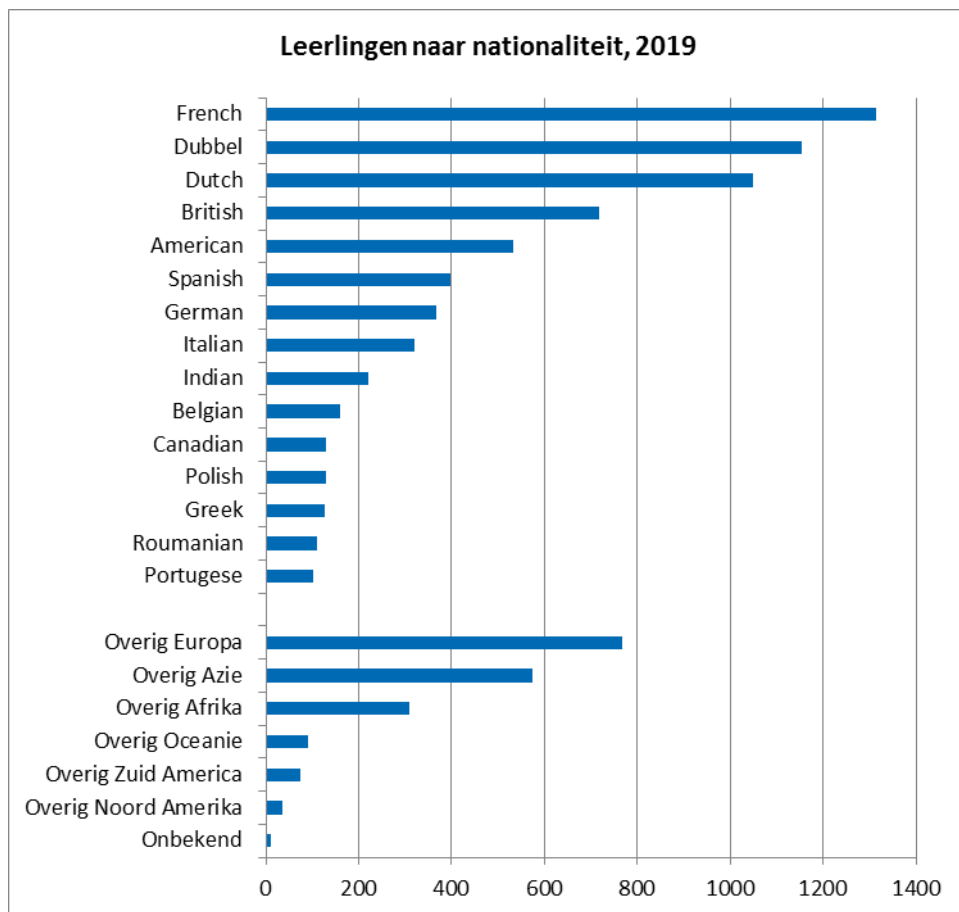
1.3 NATIONALITEITEN LEERLINGEN

In totaal komen er zo'n 125 nationaliteiten voor op de internationale scholen in de regio. De landenscholen bestaan niet alleen uit kinderen met de nationaliteit van het land van de school. Zo is het aandeel Franse kinderen op het Lycée français Vincent van Gogh 78%, en het aantal Amerikaanse kinderen op de American School The Hague is 30%, maar het aandeel Britse kinderen op de British School in the Netherlands is 19%.

Het aandeel kinderen met de Nederlandse nationaliteit varieert op de meeste scholen tussen de 12% tot 20%².

De volgende figuur laat de belangrijkste nationaliteiten zien. Zo'n 1.150 leerlingen hebben een dubbele nationaliteit waarbij het onbekend is welke dit zijn. Daarnaast hebben ca. 280 leerlingen een dubbele nationaliteit waarbij deze wel bekend zijn. In totaal hebben 1.430 leerlingen een dubbele nationaliteit (16%). De volgende figuur gaat uit van de nationaliteit die door de scholen is opgegeven. Voor leerlingen met een dubbele nationaliteit die wel bekend is, is de eerste nationaliteit genomen op basis van de volgorde zoals deze door de scholen is opgegeven.

² Bij de informatie over de nationaliteit van de leerlingen ontbreekt informatie over de scholen: HSV, Deutsche Shule, RLOIS, RLWIS.

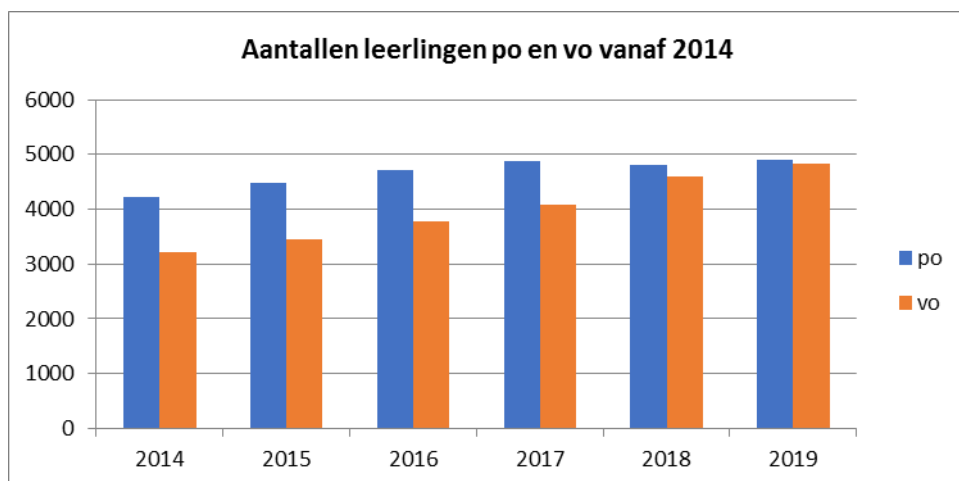

Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

Figuur 7 Overzicht nationaliteiten leerlingen op internationaal onderwijs in de regio

1.4 ONTWIKKELING AANTAL LEERLINGEN EN WACHTLIJSTEN

Uit de meest recente telling van het aantal leerlingen in het internationaal onderwijs in de regio, blijkt dat een jaarlijkse groei van 6% de laatste drie jaar niet gehaald is.

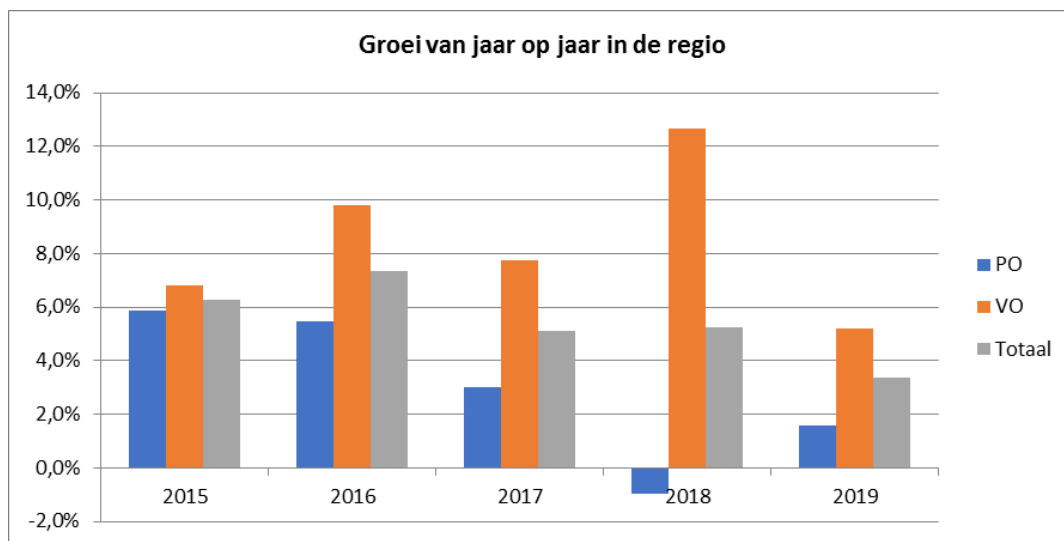
Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

Figuur 8 Overzicht aantal leerlingen op internationaal onderwijs in de regio

Onderstaande figuur laat zien wat het groeipercentage was de afgelopen jaren vanaf 2015.

Duidelijk is dat met name bij het po de groei er uit is. Hier was zelfs sprake van een krimp in 2018 die in 2019 weer omgezet is in een bescheiden groei.

Voor het vo is er echter een heel ander beeld te zien. Hier is sprake van een forse groei van bijna 13% in 2018. Deze staatjes laten zien dat er een groot verschil is tussen po en vo.

Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

Figuur 9 Groei jaar op jaar

De gemiddelde jaarlijkse groei is met de toevoeging van de laatste twee jaren iets afgenomen tot 5,5% over de periode 2014 - 2019 voor het totaal van het internationaal onderwijs in de regio. Ook hier moeten we een differentiatie toevoegen naar type onderwijs. Het po kent een jaarlijks gemiddelde groei van 3% in die periode, het vo van 8,4%.

Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

Figuur 10 Jaarlijks gemiddelde groei 2014-2019

Het volgende overzicht laat de totale aantallen leerlingen zien per jaar en per school.

School / aantal leerlingen per jaar	2014	2015	2016	2017	2018	2019
HSV International Primary School	485	495	532	514	612	617
Lycée français Vincent van Gogh (Primary)	503	495	480	463	502	489
Lycée français Vincent van Gogh (Secondary)	424	438	483	502	461	491
Elckerlyc International School (Primary)	121	130	136	139	134	144
ESH European School of The Hague (Primary)	445	538	665	769	817	882
ESH European School of The Hague (Secondary)	75	141	223	324	428	515
ISH International School of The Hague (Primary)	545	562	615	634	627	616
ISH International School of The Hague (Secondary)	935	999	1113	1253	1389	1365
Deutsche Internationale Schule Den Haag (Primary)	104	108	113	104	120	115
Deutsche Internationale Schule Den Haag (Secondary)	166	166	207	205	203	239
American School of The Hague (Primary)	712	715	718	723	600	557
American School of The Hague (Secondary)	479	498	505	514	629	644
BSN British School in the Netherlands (Primary)	1287	1368	1377	1405	1255	1249
BSN British School in the Netherlands (Secondary)	891	902	930	967	1105	1216
Het Rijnlands Lyceum Oegstgeest International School (Secondary)	252	298	318	307	352	358
Het Rijnlands Lyceum Wassenaar International School (Primary)	0	0	0	0	0	40
International School Delft (Primary)	30	70	91	118	141	170
International School Delft (Secondary)						
International Waldorf School (Primary miv 2018)	0	0	0	0	15	20
Totaal	7.454	7.923	8.506	8.941	9.390	9.727

Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

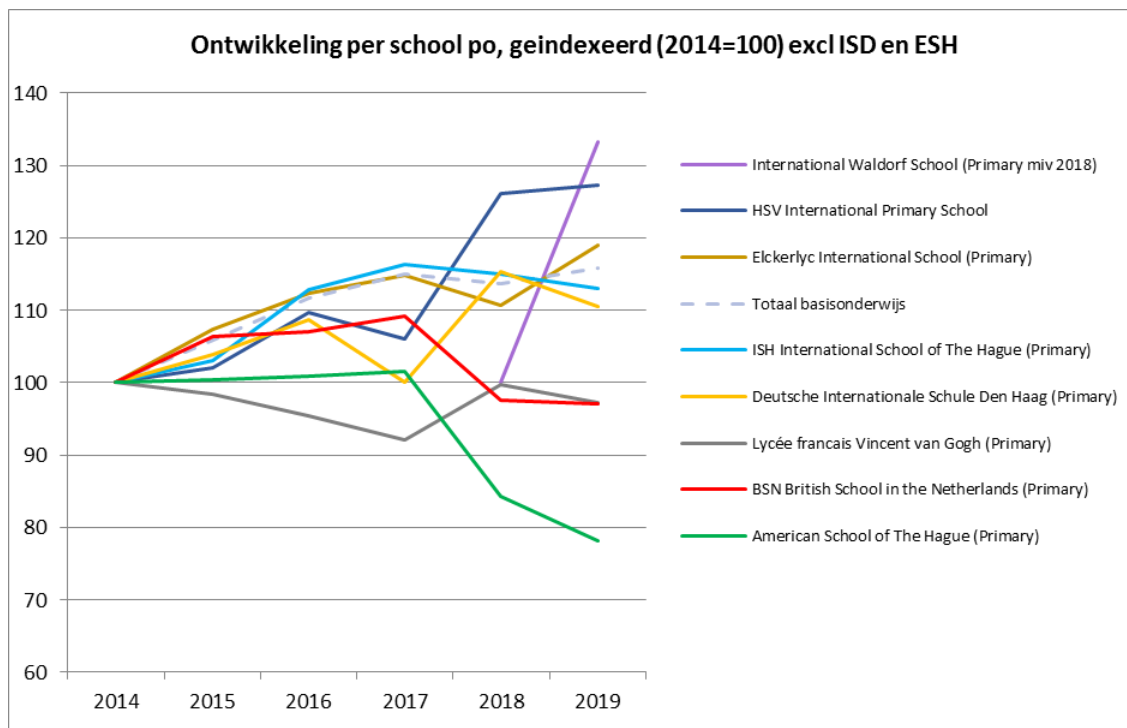
Figuur 11 Ingeschreven leerlingen op 1 oktober 2014 - 2019, per school

Er is met name veel groei te zien bij de European School The Hague (ESH). Hier zijn in totaal bijna 900 leerlingen bijgekomen sinds 2014, een toename van 168%. En zowel het po (+98%) als het vo (+587%) groeit.

Ook de International School The Hague (ISH) is de afgelopen jaren met ongeveer 500 leerlingen gegroeid (een toename van 34%). Deze groei is vooral in het vo (430 leerlingen, +46%).

Hoewel de toename van het totaal aantal leerlingen in de International School in Delft Primary (po) nog beperkt is (een groei van 30 leerlingen, van 140 naar 170 leerlingen in 2019), is het groeipercentage van deze school over de afgelopen jaren wel hoog (ca. 470%).

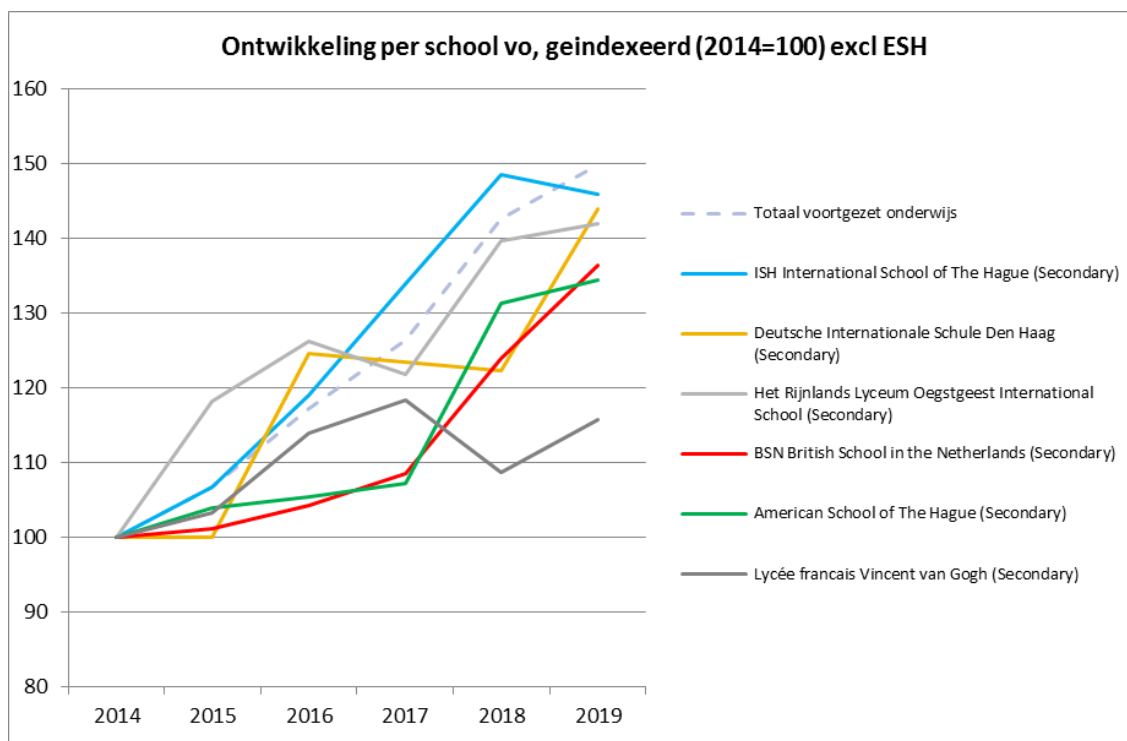
Uit de onderstaande geïndexeerde ontwikkelingslijnen zijn deze procentueel grote groeiers (ESH en ISD Primary) niet meegenomen omdat zij het beeld te veel domineren.

Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

Figuur 12 Ontwikkeling per school po

In het basisonderwijs is er vooral sprake van een afname in het aantal leerlingen bij het private niet bekostigde onderwijs (American School of The Hague en British School in the Netherlands).

Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

Figuur 13 Ontwikkeling per school vo

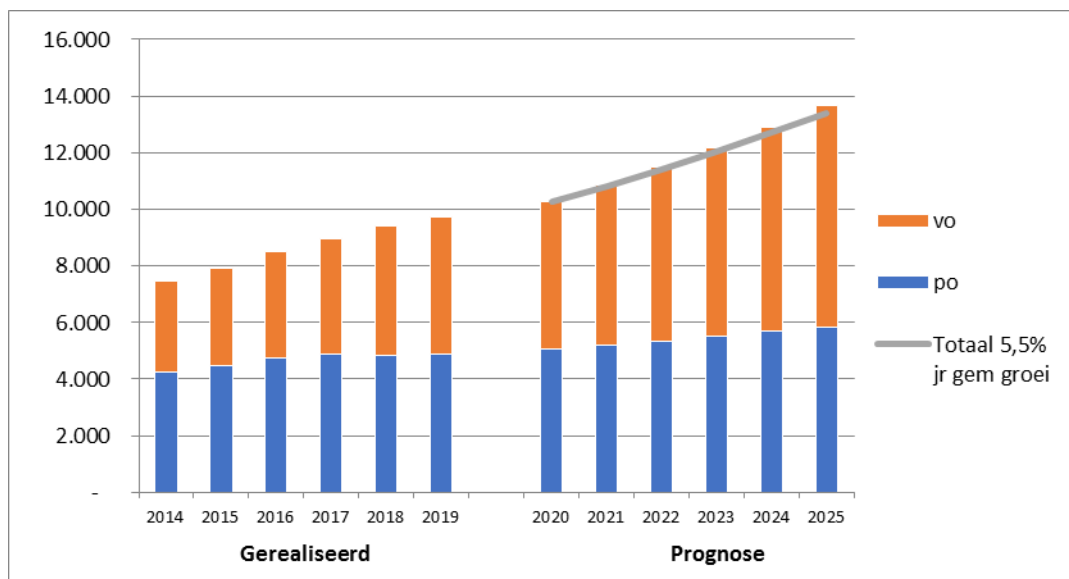
Het voortgezet onderwijs laat voor vrijwel alle internationale scholen in de regio een groei zien.

De wachtlijsten zijn met de komst van drie nieuwe scholen en uitbreiding op een aantal bestaande scholen afgenomen tot bijna 100 voor het schooljaar 2019/2020. Voor het komende schooljaar wordt er wel weer een toename van de wachtlijsten verwacht (tot ca. 230 leerlingen).

De cijfers van het aantal leerlingen op een wachtlijst verschilt echter per school aanzienlijk en de opgegeven cijfers zijn niet te vergelijken. Ook is het onduidelijk of ouders hun kinderen tegelijk op meerdere scholen inschrijven waardoor “vervuiling” van de wachtlijsten ontstaat. Het is daarom ook niet mogelijk om een goed beeld te schetsen van het aantal kinderen in de regio dat wacht op een plek in het internationaal onderwijs. Ook is niet duidelijk hoe lang kinderen moeten wachten op een plek en of dat tot problemen leidt.

1.5 RAMING

Voor de raming kunnen we rekenen met het jaarlijks gemiddelde van alle scholen; de eerder genoemde 5,5%. Dan komen we uit op ca.13.400 leerlingen in 2025. We kunnen ook een aparte raming maken voor po en vo en deze bij elkaar optellen. Dit heeft de voorkeur omdat de groeicurve van po en vo nogal verschilt. Deze raming komt iets hoger uit met ca.13.700 leerlingen in 2025.

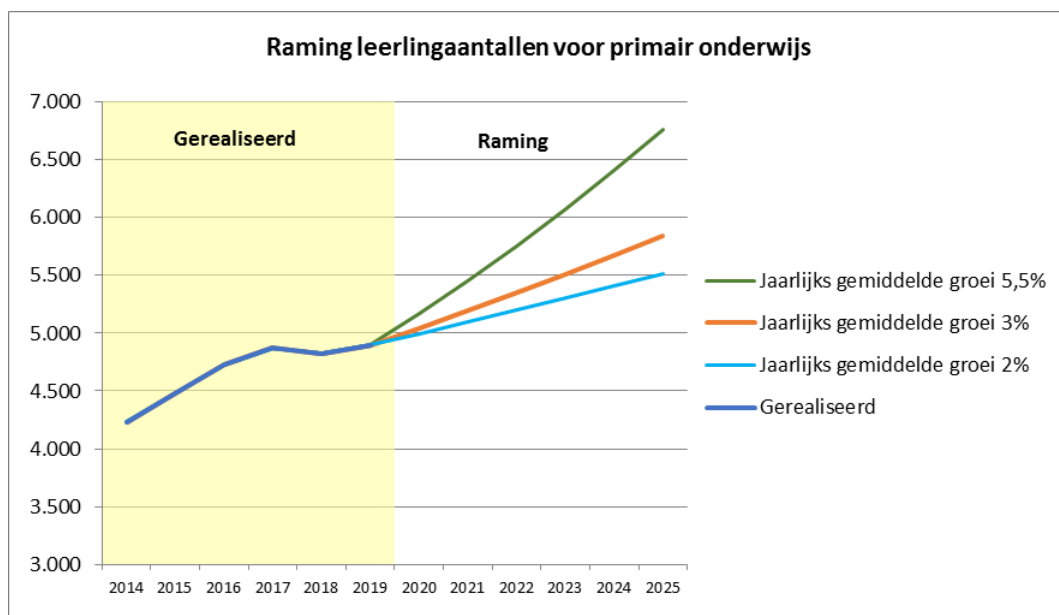

Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

Figuur 14 Raming 2020 en verder

Voor het internationaal primair onderwijs is te zien dat de jaarlijks gemiddelde groei de afgelopen jaren 3% was. Als deze lijn wordt doorgetrokken naar de toekomst komt het totaal aantal leerlingen in het primair onderwijs in 2025 uit op ruim 5.800 leerlingen. Een groei met ruim 900 leerlingen. We kunnen daaromheen een marge inbouwen. Nemen we de maximale groei van 5,5% (de jaarlijks gemiddelde groei voor het totale internationale onderwijs) dan komen we veel hoger uit op bijna 6.800

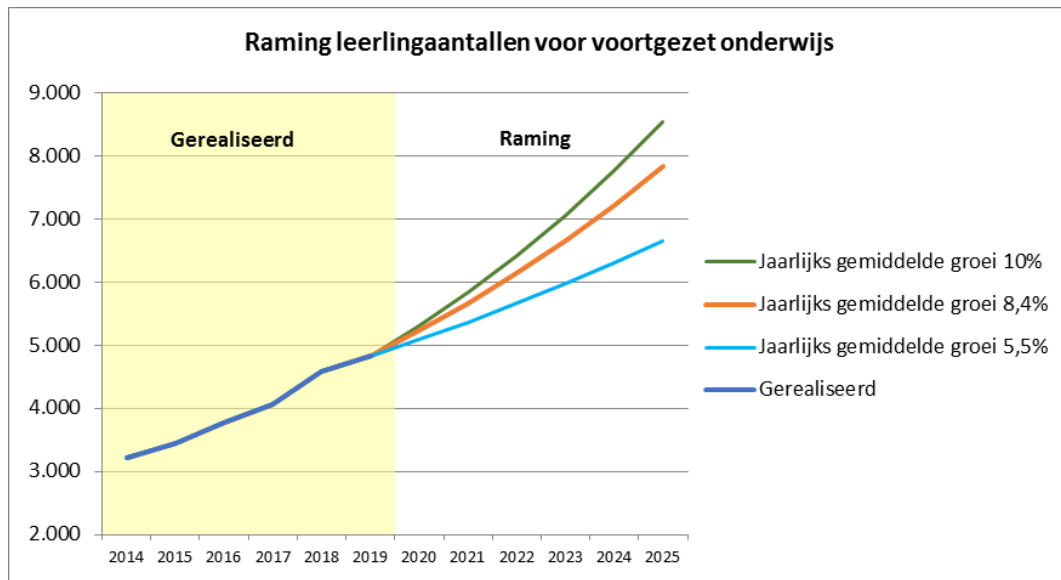
leerlingen. Gaan we uit van een wat mindere groei van 2%, dan leidt dat tot ca. 5.500 leerlingen in het internationale primair onderwijs in 2025. Gezien de ontwikkeling van het primair onderwijs sinds 2014, waarbij de groei van jaar op jaar afneemt (zie figuur 8), lijkt een scenario aan de onderkant het meest waarschijnlijk.

Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

Figuur 15 Raming po met drie scenario's

Voor het internationaal voortgezet onderwijs kunnen we dezelfde exercitie doen. De gemiddelde groei de afgelopen jaren was 8,4%. Als we deze lijn doortrekken naar de toekomst komen we in 2025 uit op een totaal aantal van 7.800 leerlingen in het internationaal voortgezet onderwijs. We kunnen daaromheen een marge inbouwen. Nemen we de maximale groei van 10% dan leidt dat tot ca. 8.600 leerlingen. Nemen we het minimale scenario van 5,5% (de jaarlijks gemiddelde groei voor het totale internationale onderwijs) dan komen we lager uit op bijna 6.700 leerlingen in het internationale voortgezet onderwijs in 2025.

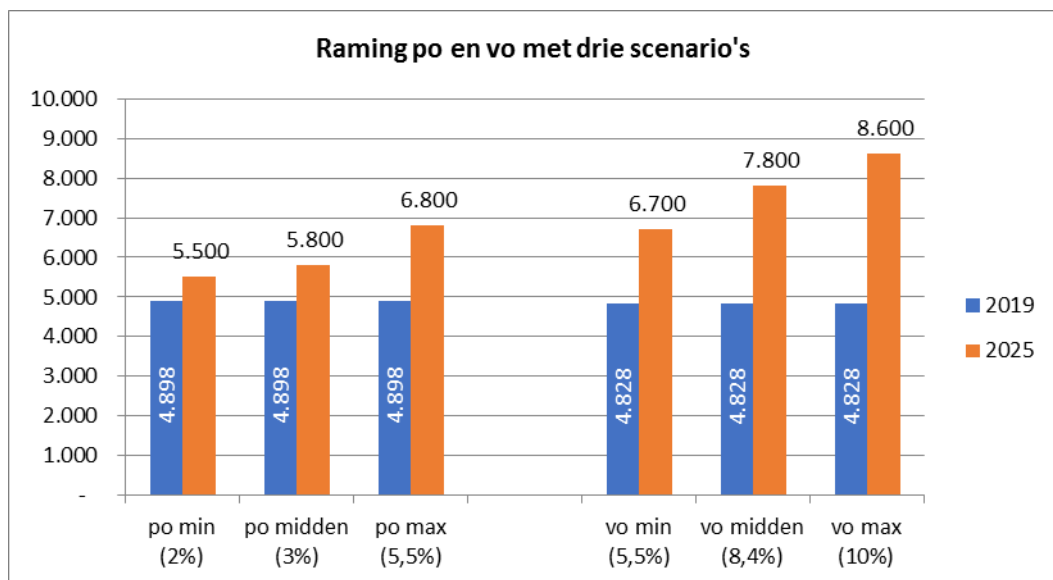
Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

Figuur 16 Raming vo met drie scenario's

Omdat de groei van jaar op jaar sterk fluctueert lijkt het laagste scenario de veiligste optie (zie ook figuur 8). In dit scenario gaat het om ca. 2.500 extra leerlingplaatsen.

In totaal leiden de scenario's tot de volgende totalen:

- het lage scenario: 12.200 leerlingen in 2025;
- het midden scenario: 13.700 leerlingen in 2025;
- het hoge scenario: 15.300 leerlingen in 2025;

Bron: opgave scholen, bewerking PSO Gemeente Den Haag

Figuur 17 Raming po en vo met drie scenario's

Uiteraard blijft het een schatting van het aantal verwachte leerlingen in de toekomst. Wanneer het aantal leerlingen op het po met een lager percentage groeit dan kan dit ook invloed hebben op de groei in het vo in de jaren daarna. Dit

eventuele effect is nu niet meegenomen. Om dergelijke effecten beter in te kunnen schatten blijft het noodzakelijk om het leerlingenaantal te monitoren.

1.6 PROGNOSEMODEL

In mei 2019 heeft Decisio samen met Rebel een rapport opgeleverd met een prognosemodel om de ontwikkelingen in het internationaal onderwijs beter te kunnen prognotiseren³. Zij hebben daarbij ook een prognose opgesteld voor de regio Leiden – Den Haag – Delft van de potentiële doelgroep voor internationaal onderwijs. Daarbij gaan ze uit van 3 scenario's:

- Basis trendscenario met een gemiddelde jaarlijkse groei van de doelgroep van 3,4% in de po en vo leeftijd.
- Trendscenario laag met een gemiddelde jaarlijkse groei van 1,6% in de po en vo leeftijd.
- Trendscenario hoog met een gemiddelde jaarlijkse groei van 4% in de po leeftijd en 4,3% in de vo leeftijd.

In het basis trendscenario van het prognosemodel, komt het aantal kinderen dat behoort tot de doelgroep van het internationaal onderwijs in 2018 uit op 10.300 en in 2019 op 10.900 kinderen (po en vo opgeteld). Volgens onze cijfers waren daarvan in 2018 9.390 en in 2019 9.655 kinderen ook daadwerkelijk ingeschreven op een internationale school in de regio.

Het prognosemodel en de monitoring van de regio verschillen aanzienlijk omdat het prognosemodel de procentuele groei van de totale doelgroep in de (nabije) toekomst inzichtelijk wil maken (dus alle internationale kinderen die mogelijkwijs naar het internationaal onderwijs zouden kunnen gaan). Terwijl het onderhavige monitoringsonderzoek kijkt naar de daadwerkelijke realisatie van de instroom in het internationaal onderwijs en een scenario geeft voor de groei van het aantal kinderen dat daadwerkelijk is ingeschreven op een internationale school.

1.7 UITBREIDINGSPLANNEN

Het aantal leerlingen op internationale scholen in de regio groeide de afgelopen jaren flink wat bij een aantal scholen heeft geleid tot ruimtegebrek en scholen zijn dan ook bezig met uitbreidingsplannen. Een aantal scholen heeft in 2019 uitbreiding gerealiseerd (HSV, de ISH) en momenteel revitaliseert de ESH een monumentaal schoolgebouw voor vo aan de Oostduinlaan waardoor verdere groei geacommodeerd kan worden.

De International School Wassenaar zal ook uitbreiden en met de opening van de nieuwe scholen in Delft en Leiden, komen er ook weer nieuwe plekken bij.

³ Onderzoek ontwikkeling trendmatig prognosemodel instroom internationaal onderwijs, Decisio en Rebel, opdrachtgever Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 2019

1.8 CONCLUSIES

Er is een gevarieerd en gedifferentieerd (pedagogisch) aanbod van scholen in de regio voor kinderen van internationals. Dit geldt vooral voor kinderen met een havo/vwo niveau. Voor kinderen met een VMBO niveau is er op dit moment geen aanbod op een internationale school. Internationale kinderen met specifieke onderwijsbehoeften en die niet mee kunnen komen op het reguliere internationale onderwijs en die niet voldoende Nederlands beheersen, kunnen alleen terecht met veel kunst- en vliegwerk.

De leerlingenaantallen op de internationale scholen laten in het po een matige groei en in het vo een stevige groei zien in de afgelopen jaren. Dat geldt met name in het bekostigd internationaal onderwijs.

Door uitbreiding van het aantal plaatsen en door de stichting van een aantal nieuwe scholen in de regio, is het aantal kinderen op wachtlijsten gedaald. Hoewel de wachtlijsten sterk fluctueren en de opbouw van de wachtlijsten per school verschilt (mede als gevolg van de aannamecriteria), lijkt het er op dat de druk op het totale internationale onderwijs enigszins is getemperd. Dat geldt niet voor de ESH (omdat daar de groei hoog blijft, Europese kinderen altijd geplaatst moeten worden en de plaatsen beperkt zijn door een tragere verbouwing van de uitbreidingslocatie) en voor de ISH (die nog altijd zeer gewild is onder met name de “klassieke” expats en repats). Uitbreiding van de ESH op regionaal niveau stuit op juridische bezwaren doordat een school alleen mag uitbreiden in de gemeente waarvoor een IGBO/IGVO is afgegeven.

De behoefte aan primair internationaal onderwijs stabiliseert. De behoefte aan voortgezet internationaal onderwijs blijft groeien. Wanneer we uitgaan van de lage groeiscenario's, betekent dit dat er in 2025 nog vraag is naar ongeveer 2.500 extra leerlingplaatsen op internationale scholen in de regio.

2 De international

Sinds jaar en dag komen er internationale werknemers naar Nederland. De afgelopen jaren hebben verschillende regelingen de komst van hooggekwalificeerde kenniswerkers ondersteund omdat er in Nederland een steeds grotere behoefte ontstond naar dit type werknemer. Ook het vrije verkeer van personen binnen de Europese Unie is een belangrijke factor in de aanwas van hooggekwalificeerde kenniswerkers.

Steeds duidelijker wordt echter wel dat de international niet meer de 'expat' is. De groep internationals is breder en omvat ook internationale werknemers die een lokaal contract hebben met dezelfde arbeidsvoorwaarden als Nederlanders. Ook verdienen zij steeds vaker modaal en kunnen zij het internationaal onderwijs, met een jaarlijkse hoge ouderbijdrage, niet zonder meer betalen.

Internationale kinderen hebben echter wel passend onderwijs nodig: het Nederlands is op een minder hoog niveau, vaak spreken zij thuis meerdere talen en hun ouders zijn het Nederlands ook minder machtig waardoor ondersteuning bij huiswerk lastig is.

Daarnaast blijven internationals steeds langer in Nederland, vooral als zij kinderen hebben. Deze groep wil vaak ook integreren en hun kinderen deel laten nemen aan activiteiten in de buurt.

Steeds vaker kijkt deze groep internationals naar het regulier Nederlands onderwijs, met name voor het primair onderwijs van hun kinderen. Daarbij lopen zij tegen beperkingen aan (met name in hoeverre de kinderen de Nederlandse taal machtig zijn) en scholen geven aan dat het steeds moeilijker wordt om internationale kinderen passend onderwijs te bieden.

De gemeenten in de regio Leiden - Den Haag - Delft onderkennen deze situatie en zijn, in vervolg op het onderzoek van Decisio hierover, bezig met een onderzoek naar de instroom van internationals in het regulier onderwijs.

De omvang van de populatie van internationals groeit de komende jaren naar alle waarschijnlijkheid nog. De internationalisering van het Nederlandse bedrijfsleven, de Brexit, de voorkeur van multinationals voor internationaal personeel en de krapte op de Nederlandse arbeidsmarkt, hebben een positief effect op de omvang van de groep internationals.

De keuze voor het internationaal onderwijs door deze groep is echter steeds minder vanzelfsprekend. Steeds minder bedrijven vergoeden de kosten van internationaal onderwijs voor hun medewerkers, internationals verdienen steeds vaker een modaal

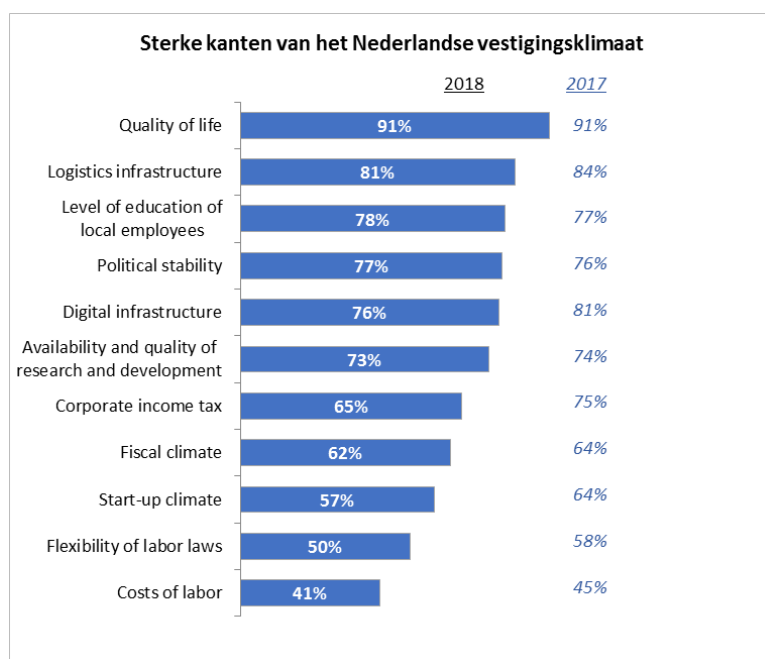
jaarinkomen, zij blijven steeds vaker langer in Nederland en willen integreren. Daarnaast ontstaan er meer opties voor kinderen met een niet-Nederlandse achtergrond in het onderwijs die beter inspelen op de behoeften van deze groep. Ook internationaliseert het Nederlandse reguliere onderwijs steeds meer. Tweektalig onderwijs en wereldburgerschap kunnen een aanzuigende werking hebben op internationals in het reguliere onderwijs.

Geprivilegieerden

In de regio Leiden – Den Haag – Delft werken veel zogenaamde geprivilegieerden. Dat zijn werknemers van ambassades en Europese instellingen. Proportioneel gezien zijn de meesten daarvan in Den Haag gevestigd. De omvang van deze groep werknemers is echter niet goed in beeld. Cijfers van Decisio uit 2013 geven aan dat er in de regio ongeveer 5.500 geprivilegieerden zijn, maar deze cijfers zijn niet meer up to date. In de Gemeente Den Haag zijn er in 2019 ca. 13.300 geprivilegieerden (inclusief familieleden). Hiervan zijn ca. 2.700 in de leeftijd 4 tot 18 jaar. Met het Ministerie van Buitenlandse Zaken, die de groep geprivilegieerden registreert, zijn gesprekken gaande over het gebruiken van de (geanonimiseerde) gegevens (met name aantallen en kinderen). Dit zal zo mogelijk bij de volgende monitoring gebruikt kunnen worden.

3 WERKGEVERS

In 2018 nam het vertrouwen van buitenlandse investeerders in het Nederlandse ondernemingsklimaat opnieuw toe en Nederland blijft op de lange termijn ook aantrekkelijk voor buitenlandse investeerders⁴. De Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) haalde in 2018 een record aantal nieuwe bedrijven binnen. De kwaliteit van leven, de infrastructuur voor transport en logistiek en het opleidingsniveau van werknemers zijn al jaren de Nederlandse voordelen. Ook de centrale ligging in Europa, de politieke stabiliteit, de robuuste financiële sector en het fiscale klimaat zijn aspecten die het vestigingsklimaat aantrekkelijk maken. Nederland staat daarmee in de top 4 van Europese landen met de meeste buitenlandse investeringen.

Bron: 2018, the Netherlands Attractiveness Survey

Figuur 18 Sterke kanten van het Nederlandse vestigingsklimaat

Veruit de meeste investeerders vestigen zich in Amsterdam. Rotterdam en Den Haag volgen op een gedeelde tweede plaats. Opvallend daarbij is dat Den Haag in 2017 groeide in het aantal buitenlandse investeringen, terwijl Rotterdam een daling van het aantal internationale projecten zag. Eindhoven en Utrecht, die respectievelijk plaats vier en vijf innemen, zagen ook een daling van het aantal buitenlandse investeringen in 2017.

Buitenlandse investeringen in Nederland kwamen vorig jaar nog voornamelijk uit de Verenigde Staten. Het Verenigd Koninkrijk is het op een na grootste land van

⁴ Barometer vestigingsklimaat EY, juni 2018

herkomst voor investeringen in Nederland, met name financiële dienstverleners die Nederland als nieuwe woonplaats kiezen vanwege de Brexit. Sinds het Brexit-referendum in 2016 is de jaarlijkse instroom van directe buitenlandse investeringen (DBI) vanuit het VK naar Nederland aanzienlijk toegenomen. Van een bedrag van 14 miljard euro in 2016 is het in 2017 meer dan verdubbeld tot een recordbedrag van 80 miljard euro in 2018. Britse investeringen in Nederland zijn de afgelopen acht jaar niet hoger geweest. Het is ook de grootste hoeveelheid DBI door een ander land in Nederland in 2018⁵. Nederland profiteert hiermee van hogere inkomende investeringen vanuit de VK en Britse bedrijven verplaatsen hun activiteiten naar Nederland vanwege de onzekerheid over de Brexit.

Bij de buitenlandse investeringen in Nederland (inkomende investeringen) is een opvallende daling vanuit de VS te zien in 2018. Onlangs rapporteerden enkele media dat Amerikaanse bedrijven Nederland steeds vaker links laten liggen. Een combinatie van de verlaging van de winstbelasting in de VS (Tax Cuts and Jobs Act 2017), voorgenomen maatregelen tegen investeringen van brievenbusfirma's in Nederland en een aanscherping van de expat-regeling zouden een verklaring kunnen zijn voor de lagere Amerikaanse investeringen in Nederland⁶.

Informatievoorziening

Er zijn nog steeds (grotere) werkgevers die aangeven dat er zorgen bestaan om de beschikbaarheid van plaatsen voor leerlingen in het internationaal onderwijs. Hoewel het vrijwel altijd lukt om kinderen ergens te plaatsen, levert dit wel stress op bij ouders.

Het is belangrijk dat scholen goed doorverwijzen en dat er voldoende informatie beschikbaar is voor ouders die op zoek zijn naar de best passende optie voor hun kinderen. The Hague International Centre in Den Haag heeft samen met het expat centre Leiden het voortouw genomen om alle internationale scholen in de regio op de website op te nemen en informatie over de scholen te verspreiden. De communicatieafdelingen van de internationale scholen hebben hiervoor informatie geleverd en er is nu een goed overzicht van de mogelijkheden in de regio voorhanden.

Zie <https://www.thehagueinternationalcentre.nl/living-in-the-hague-region/families-and-children/relocating/education-and-childcare/international-or-dutch-education>

⁵ <https://www.cbs.nl/en-gb/news/2019/37/british-investments-in-the-netherlands-up-since-2016>

⁶ Nederland Handelsland 2019, CBS

3.1 CONCLUSIES

Het vestigingsklimaat in Nederland en in de regio Leiden – Den Haag – Delft is onverminderd goed. De vraag naar internationale werknemers zal de komende jaren dan ook niet dalen. En hoewel internationaal onderwijs als vestingsfactor niet doorslaggevend, is het wel een belangrijke factor voor internationale ouders met schoolgaande kinderen.

Aandacht voor voorlichting en doorverwijzing blijft belangrijk, zodat elk kind het best passende onderwijs kan genieten in de regio.

BRONNEN

Centraal Bureau voor de Statistiek (2019). *Nederland Handelsland. Export, investeringen & werkgelegenheid 2019*. Den Haag/Heerlen/Bonaire.

Decisio en Rebel (2019). *Onderzoek ontwikkeling trendmatig prognosemodel instroom internationaal onderwijs*. Den Haag.

EY (2018). *The Netherlands remains a solid investment destination. EY Attractiveness Survey The Netherlands 2018*.

